

Tenkrát v Evropě Čeští umělci v totalitních režimech 1938–1953

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy
22. 9. 2017 – 21. 1. 2018

Výstava Západočeské galerie tvorbou umělců v době nacistické a počátku komunistické totality, kterou bychom mohli nazvat osobním exilem, komentuje amatérské fotografie zachycující tragické útoky a přesuny, k nimž byly ve stejném čase donuceny miliony lidí. To, co se dělo tenkrát, je v současném světě znovu mimořádně aktuální.

V letech 1938–1953 došlo k **největším nedobrovolným přesunům Evropanů v dějinách**. Jejich původcem i vykonavatelem byla zrůdná nacistická ideologie, a po válce nástup dalšího totalitního režimu, tentokrát komunistického. Dodnes historici odhalují lokální a individuální dramata, o nichž se nevědělo nebo na která se v rámci celkových hodnocení událostí zapomnělo. S vědomím, že každé z nich fatálním způsobem zasáhlo do života konkrétních lidí, bylo v možnostech výstavy pouze symbolicky připomenout několik proudů těch, kteří se jim snažili uniknout. Zároveň však nebylo možné pominout přesuny milionů Židů, Romů, politických vězňů a válečných zajatců násilně transportovaných do vyhazovacích táborů.

Pod tlakem válečných konfliktů a mnoha dalších, život ohrožujících podmínek, je v současném světě podle odhadů na útěku z domovů přes 65 milionů lidí. Je to největší počet uprchlíků od druhé světové války. Stejně jako tehdy se lidé snaží dostat do bezpečnějšího světa, zachránit život sobě a svým rodinám, stejně jako tehdy je nikdo nikde nechce. Za masou lidí, v níž každý je významný a zároveň bezvýznamný, se skrývají dramatické osudy. O tom je výstava Tenkrát v Evropě.

Pohyb mas lidí, proudících ve čtyřicátých letech Evropou, zpřítomňujeme amatérskými fotografiemi, tedy tak, jak k nám proniká úděl současných uprchlíků. Tehdy jsme to byli MY, nyní jsou to ONI, osobní příběhy lidí jsou stejné. Podobnou vyostřeností se vyznačují i umělecká díla, která společně s fotografiemi vytvářejí duální strukturu výstavy. Fotografie zaznamenávají dramata, v nichž jedinec je manipulován a stává se součástí anonymního davu. Umělecká díla z anonymity vystupují, deklarují osobní svobodu, vzpírají se manipulaci a oslovují konkrétního člověka. Skutečnost transcendují a posouvají do zobecňující polohy.

Na výstavě je zahrnuto téměř šest desítek uměleckých děl od více než třiceti umělců (**Vladimír Boudník, Josef Čapek, Alén Diviš, Emil Filla, Karel Havlíček, František Hudeček, Václav Chad, Josef Istler, František Janoušek, Jiří Kolář, Jan Kotík, Bohdan Lacina, Kamil Lhoták, Mikuláš Medek, Zdenek Rykr, Zbyněk Sekal, Josef Sudek, Karel Teige** a další), včetně zastoupení fotografií, jako jsou **Vilém Reichmann, Jan Lukas, Josef Sudek** či **Jiří Toman**.

Umělecká díla z třicátých až padesátých let minulého století (obrazy, kresby, koláže a konfrontáže, fotografie, plastika) jsou ve výstavě zcela jedinečně instalována v konfrontaci s více než 150 dokumentárními fotografiemi ze stejného období, vytištěnými na opálovém plexiskle a doplněna uměleckou projekcí Síla kontextu od současného autora **Tomáše Svobody**.

Kapitoly výstavy:

- 1. Emigrace německých antifašistů do Čech*
- 2. Uprchlíci ze Sudet*
- 3. Uprchlíci před nacismem*
- 4. Transporty Židů, Romů a politických vězňů*
- 5. Vysídlení Němců*
- 6. Osídlování pohraničí*
- 7. Uprchlíci před komunismem*

Výstavu autorsky připravily Hana Rousová a Marie Klimešová, kurátorkou je Marcela Štýbrová. Architektonické řešení navrhl Zbyněk Baladrán, autorkou grafického ztvárnění expozice je Adéla Svobodová,.

K výstavě vydává ZČG tzv. „newsletter“ v česko-anglickém znění.

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky výstavy

- út 3. 10. v 17 hodin – Iveta Řežábková
- út 7. 11. v 17 hodin – Hana Rousová
- ne 26. 11. v 16 hodin – Iveta Řežábková
- út 12. 12. v 17 hodin – Iveta Řežábková
- st 10. 1. v 17 hodin – Marie Klimešová

Přednášky (začátky vždy v 17 hodin)

- 12. 10. **Památníky obětí válek v Plzni a okolí** (Stanislav Bukovský)
- 8. 11. **Vlast. Ne domov. Osudy sudetských Němců v poválečném Německu** (Miroslav Breitfelder)
- 14. 11. **Emil Filla v době „velikánů čumpelíkovských“** (Tomáš Winter)
- 21. 11. **Umělci ve dvou totalitách** (Marie Klimešová)
- 23. 11. **Československý film v období 1938-1953** (Jan Kastner)
- 7. 12. **Česká literatura v období tzv. druhé republiky do února 1948** (Jiří Staněk)
- 14. 12. **Plzeňská revolta proti měnové reformě 1. června 1953** (Jakub Šlouf)
- 9. 1. **Bratři Čapkové proti totalitě** (Kristýna Váňová)
- 18. 1. **Československý exil po únoru 1948** (Martin Nekola)

Tvůrčí dílna pro děti a rodiče

- 22. 10. od 14 do 16 hodin – **Cesty a jejich příběhy** – pro děti od 6 do 15 let

Výstava byla realizována za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Státního fondu kultury ČR.

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

K výstavě se tematicky váže výstava **Útěky z nesvobody** pořádaná ve foyer Malé scény DJKT (25. 9. – 15. 11.) připomínající dílo Bedřicha Bartáka, který strávil deset let v jáchymovských uranových dolech. Jako malíř, scénograf a kostýmní výtvarník umělecky působil v Divadle J. K. Tyla v Plzni v letech 1975 až 1991.

Kontakt pro média: Eva Reitspiesová, Public Relations ZČG, tel. 731 474 266, reitspiesova@zpc-galerie.cz